

Asia: VN/5904/2019

Luonnos Suomen arktisen politiikan strategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sidosryhmät on osallistutettu strategialuonnoksen valmisteluun huonosti. Valmistelun aikana ei järjestetty yhtään avointa sidosryhmätilaisuutta. Päinvastoin: Lapin kuntien edustajilta kiellettiin osallistuminen Rovaniemen valmisteluseminaariin. Miten tämä on linjassa luonnoksessa mainitun toiminnan siiloutumisen torjunnan tai alueen asukkaiden näkökulman korostamisen kanssa?

1. Turvallisuusympäristö

Turvallisuuspolitiikka ei kuulu paikallishallinnon toimialaan, mutta Pohjois-Lapin kunnat tuovat huolenaan myös esiin lisääntyneet jännitteet alueella. Arktisella alueella Pohjois-Lapissa ja Barentsin alueella tehdään vahvaa paikallista yhteistyötä, mm. luonto-, kulttuuri- ja elinkeinokysymyksissä, erityisesti norjalaisten ja venäläisten paikallis- ja aluehallinnon edustajien kanssa.

Turvallisuuspoliittisen vastakkainasettelun pelätään heijastuvan myös paikalliseen yhteistyöhön ja muuttavan keskusteluagendaa pois ympäristöön ja arktiseen aluekehitykseen liittyvistä kysymyksistä.

2. Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen torjunta on kaikkien tehtävä ja tärkeä tavoite. Haluamme kuitenkin korostaa oikeudenmukaisen siirtymän tarvetta arktisen alueen asukkaiden näkökulmasta. Näköpiirissä olevilla teknologisilla ratkaisuilla ei voida taata alueen asukkaille esimerkiksi kohtuullisia liikkumisen kustannuksia, mikäli fossiilisten polttoaineiden hinnankorotukset jatkuvat. Pohjois-Lapin kylmät olosuhteet ja valtavat etäisyydet yhdistettynä erittäin vähäiseen joukkoliikenteeseen ovat erittäin haastavat. Lisäksi talviset olosuhteet ja ylipäättään liikkumismahdollisuudet talviseen aikaan sekä mm. poroelinkeinojen harjoittaminen edellyttävät edelleen mm. moottorikelkkojen runsasta käyttöä.

Kaukolämmön tuotannon osalta turpeen poistuminen energiareservistä vaarantaa alueen huoltovarmuuden ottaen huomioon vähenevät metsien hakkuut alueen pohjoisosissa ja nousevan suojelutason.

Suurien etäisyyksien vuoksi biomassan kuljettaminen kaukaa alueelle ei ole kannattavaa ja potentiaalisesti nostaa merkittävästi kaukolämmön hintaa.

3. Digitaaliset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut

Digitaaliset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut sekä niiden merkittävä lisääminen ovat strategiassa merkityksellisiä niin kauan kuin alueella ei ole valokuituverkkoa ja kattavia mobiiliyhteyksiä. Ne ovat välttämättömiä myös mm. etäopetuksen ja lisääntyvän etätönnön kannalta. Pitkien etäisyyksien alueella digiyhteydet korostuvat. Pohjois-Lapin kunnat peräänkuuluttavat kriittisen infrastruktuurin rakentamista alueelle.

4. Arktinen talous ja elinkeinot

Arktisen alueen investoinnit ja elinkeinon kehittyminen nähdään strategiassa pääasiassa uhkana, vaikka tulisi painottaa myös niiden tuomia mahdollisuuksia alueen elinvoimaisuudelle.

Strategialuonnoksessa on suljettu silmät arktisen alueen luonnonvaroilta ja niiden hyödyntämiseltä. Esimerkiksi Fennoskandian kilpi ja siihen kuuluvan Keski-Lapin vihreäkivivyöhykkeen mittavia malmivaroja ei mainita. Metsät mainitaan käytännössä vain metsäpalojen yhteydessä, vaikka suurinvestoinnit lisäävät lähivuosina alan työpaikkoja ja ovat yhteiskuntataloudellisesti erittäin merkittäviä. Kaivos- ja metsätalous monipuolistavat elinkeinorakennetta.

Matkailun osalta kokonaiskuvassa on vinoutumia. Esimerkiksi Inarin kunnassa suurin osa matkailuliiketoiminnasta on täysin paikallisväestön, johon luonnollisesti kuuluvat myös saamelaiset yrittäjät, hallussa. Matkailua halutaan rajoittaa, vaikka siinä on myös alueellista kasvuvaraa. Useissa Lapin kunnissa matkailu on vielä pientä.

Pohjois-Lapissa ja muuallakin Lapissa vahvaa ajoneuvojen ja komponenttien kylmätestausta strategiassa ei mainita lainkaan. Erityisesti sähköautojen yleistyessä kylmätestauksen merkitys kasvaa, varsinkin lähivuosina. Valokuituverkko ja 5G yhteydet ovat myös ajoneuvotestaukselle välttämättömiä.

5. Infrastruktuuri ja logistiikka

Strategiassa on aivan oikein otettu tavoitteeksi TEN-T ydinverkkojen kehittäminen ja ulottaminen pohjoiseen. Tässä yhteydessä tulee mainita Kemistä Rovaniemen kautta pohjoiseen valtatie 4:ä mukaillen kulkeva Jäämeren käytävä. Tämä Suomen tärkein etelä-pohjoissuuntainen yhteys tulee sisällyttää kokonaisuudessaan TEN-T ydinverkkoon.

Narvikin satama ei ole Jäämerellä, vaan Pohjois-Atlantilla. Jäämeren yhteytenä se on lyhyen aikavälin ratkaisu ja siten paikallaan vuoteen 2030 ulottuvassa strategiassa. Strategiassa tulee kuitenkin mainita, että pitempiaikaisena Jäämeriyhteytenä kaavoitetaan Kirkkoniemeen suuntautuvaa linjausta. Sen toteutuminen riippuu mm. tulevaisuuden kuljetustarpeiden kehittymisestä ja saamelaisyhteisöjen kannasta.

Lohi Timo
Pohjois-Lapin alueyhteistyön kuntayhtymä